

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Učebné osnovy zo Slovenského jazyka a literatúry

Charakteristika učebného predmetu

Základnou funkciou vyučovania slovenského jazyka na 1. stupni základnej školy je naučiť žiakov spisovnú podobu materinského jazyka, osvojiť si správny pravopis a gramatiku a najmä rozvíjať vyjadrovacie (komunikačné) schopnosti a to na úrovni ústnej i písomnej.

Predmet slovenský jazyk a literatúra má komplexný charakter, pretože spája jazykovú, slohovú zložku, písanie, literárnu zložku a čítanie. Do literárnej výchovy ako integrujúci prvok možno zahrnúť tzv. tvorivé písanie. Považujeme ho i za prostriedok ako preniknúť do významovej a estetickéj hĺbky literárneho diela. Tvorivé písanie sa tak stáva pre žiaka zdrojom poznania v oblasti lexiky, syntaxe, štylistiky, noetiky a poetiky, v neposlednom rade aj čítania. Ide teda o akési spojené nádoby, kde vedomostná úroveň a zručnosti sa spätne využívajú v jednotlivých zložkách predmetu. V minulosti (chápeme tým obdobie posledných desaťročí) sa kládol v materinskom jazyku akcent najmä na zvládnutie jazykovej zložky predmetu, kde učiteľ zdôrazňoval potrebu ovládať pravopis jazyka (syntax, morfológiu, lexikológiu), pričom písomná a ústna komunikácia bola podhodnotená.

Jazyk slovenský, ako vyučovací jazyk, má primárne a nezastupiteľné miesto vo vyučovacích predmetoch, pretože vytvára predpoklady na zvládnutie ďalších vyučovacích predmetov. Slovenčina je štátnym jazykom na území SR. Ovládanie štátneho jazyka na dobrej úrovni zabezpečuje žiakom možnosť nielen dobre zvládnuť školské vzdelávanie, ale i úspešné uplatnenie sa na trhu práce.

Je nesporné, že úroveň výsledkov vyučovania slovenčiny v praktickom živote nie je uspokojivá, ba ovládanie jazyka nie je na patričnej úrovni. Máme na mysli používanie spisovnej formy jazyka v úradoch, v televízii, v rozhlase, iných médiách a kultúrnych ustanovizniach. Príčin je hneď niekoľko. Jazyk musí žiak dobre poznať, aby ho mohol dobre využívať, aby ním mohol myslieť, cítiť. Bez jazyka niet komunikácie, je stavebným materiálom nášho konania, je pilierom vedomostí. Každá zložka jazyka vplýva na jazykový prejav žiaka a odráža sa v jeho myslení.

Ciele učebného predmetu

Cieľom jazykového vyučovania je naučiť žiakov nielen základné pojmy a poučky, ale naučiť ich myslieť v súvislostiach, komunikovať (ústne a písomne) na primeranej úrovni a naučiť ich rozumieť jazykovým prejavom z obsahovej stránky. Nezanedbateľnou je i literárna zložka jazyka. Prostredníctvom nej sa žiaci zoznamujú s literárnymi dielami a ich tvorcami a vytvárajú si k nim kladný vzťah.

Cieľom vyučovania slovenského jazyka na 1. stupni ZŠ je predovšetkým:

- osvojiť si základy písanej reči (čítania a písania)
- poskytovať bohaté skúsenosti s významom – komunikačnou a vzdelávacou funkciou písanej reči
- osvojiť si elementárne vedomosti v rovine lexikálnej, morfologickej, syntaktickej a štylistickej
- osvojiť si základné pravidlá pravopisu a znalosť písma
- získať základné poznatky o zvukovej stránke jazyka
- osvojiť si návyky správnej výslovnosti
- poznávať jazykové prostriedky a vedieť ich využívať v jazykovom systéme
- prehlbovať si zručnosť jednoduchého a súvislého vyjadrovania sa
- jazykové prostriedky vedieť vzájomne prepájať v jazykovom systéme

- viesť žiakov k presnému mysleniu a jeho využitiu v oblasti komunikácie (ústnej aj písomnej).

Metódy a formy, ktoré vedú k dosiahnutiu cieľa, ktorým je spisovné ovládanie reči v ústnom i písomnom prejave sú rôzne a rôzni autori ich odporúčajú používať individuálne. Ide najmä o to, aby boli čo najúčinnnejšie a najefektívnejšie pre daný druh učiva, s ohľadom na toho ktorého žiaka. Doteraz bola situácia taká, že mnohí učitelia (a je ich väčšina i dnes) žiadajú presné usmerňovanie, návody na vyučovanie, konkrétne odporúčania, a to tak v metódach a formách ako i v učebných osnovách. Tak sme boli zvyknutí roky v učiteľskej praxi. Bolo to násilné, ale pohodlné, bez akejkol'vek individuálnej zodpovednosti a najmä bez tvorivosti. Tvorivosť je ten prvok, ktorý sa má uplatňovať nielen v didaktike predmetu, ale rovnako u žiaka ako i učiteľa.

Výsledkom tvorivej spolupráce učiteľ – žiak je správne používanie jazyka a jeho uplatňovanie v praktickom živote aj v písomnom prejave. Tento proces by sa mal diať automaticky bez toho, aby si žiak uvedomoval zákonitosti stavby jazyka a jeho usporiadania.

Systematická spolupráca pôsobiaca v interakcii učiteľ – žiak bude smerovať k hlbšiemu poznaniu materinského jazyka, k väčšej hrdoosti a úcte k jazyku, čo v praxi znamená, že žiaci budú svoj jazyk poznať, budú ho vedieť používať, budú ním tvorivo myslieť a bez ťažkosti sa budú ním aj písomne vyjadrovať.

Prvý ročník

9 hodín týždenne, 297 hodín ročne

1. Charakteristika predmetu

Predmet slovenský jazyk a literatúra má komplexný charakter. V 1. ročníku ZŠ sa člení na dve základné zložky – čítanie a písanie, ostatné zložky slovenského jazyka – literatúra, jazyková výchova a sloh sú organickou súčasťou týchto dvoch základných zložiek.

Obsah učiva v 1. ročníku členíme do troch období:

Prípravné obdobie

Šlabikárové obdobie

Čítankové obdobie

Prípravné obdobie

Dĺžka prípravného obdobia môže byť variabilná (3 – 5 týždňov). V odôvodnených prípadoch i viac. Je závislá i od pregramotných (predčitateľských) skúseností detí, ktoré môžu výrazným spôsobom proces prípravy urýchliť. Dĺžka prípravného obdobia závisí od potrieb detí, ale aj od koncepcie, metód a obsahu prípravného obdobia v jednotlivých používaných učebniciach. Základným cieľom prípravného obdobia je však pripraviť deti na proces osvojovania si čítania a písania, bez ohľadu na zvolené učebnice a metódy. V rámci zachovania kontinuity vývinu je dôležité – v rámci možností - vychádzať z predškolských skúseností žiakov, nadväzovať na doterajšie vedomosti, uplatňovať ich v učení a ďalej ich rozvíjať.

Čítanie - Prípravné obdobie

V súčasnosti sa na vyučovaní čítania v 1. ročníku používajú vzhľadom na platné používané učebnice dve základné metódy:

- hlásková analyticko – syntetická
- syntetická metóda

V pôvodnej analyticko-syntetickej metóde sa kladie dôraz na analytické činnosti s následnými syntetickými činnosťami. Druhá metóda by sa dala charakterizovať ako syntetická metóda s využitím niektorých najjednoduchších prvkov analytickej metódy. Preto zaradenie základného učiva v jednotlivých obdobiach nácviku čítania, najmä jeho časové zaradenie, si musí prispôbiť samotný učiteľ podľa toho, ktorú metódu používa.

Písanie - prípravné obdobie

Obsah písania v prípravnom období je zameraný na získavanie a zdokonaľovanie predpokladov na konkrétne písanie v neskoršom - šlabikárovom období. Spočíva predovšetkým v plnení nasledujúcich cieľov:

1. systémom uvoľňovacích cvikov zlepšovať predovšetkým predpoklady na zlepšenie jemnej motoriky zápästia a prstov tak, aby žiak mohol v období nácviku písania zvládnuť nároky, ktoré naň písanie kladie
2. nácvik písania prípravných cvikov, ktoré sú základnými prvkami písmen v postupnosti od jednoduchých po zložitejšie
3. rozvíjanie analytických schopností – schopností postrehnúť základné čiary a línie v jednotlivých písacích cvikoch, neskôr i v samotných písmenách, čo eliminuje často neprimerané množstvo cvičného písania.

Šlabikárové obdobie

Čítanie - šlabikárové obdobie

Cieľom šlabikárového obdobia je:

1. Využívanie písmen veľkej tlačenej abecedy pri čítaní pre uľahčenie a urýchlenie chápania princípu čítania
2. Osvojovanie – čítanie písmen slovenskej abecedy - v závislosti na poradí ako sú uvedené v používaných platných učebniciach
3. Detailná analýza slov a určovanie pozície hlások v slove
4. Čítanie slabík, slov, viet a krátkych textov, ktoré obsahujú otvorené slabiky
5. Čítanie slabík, slov, viet a krátkych textov, ktoré obsahujú slabiky so spoluhláskovou skupinou
6. Čítanie slabík, slov, viet a krátkych textov, ktoré obsahujú viacnásobnú spoluhláskovú skupinu.
7. Čítanie slabík, slov, viet a krátkych textov, ktoré obsahujú slabičné r - ř, l - ě
8. Čítanie písaných písmen, slabík, slov, viet a krátkych súvislých textov

Ďalšie ciele plnené v rámci zložky čítanie:

1. V praktických činnostiach oboznámiť žiakov s funkciou týchto interpunkčných znamienok: bodka, čiarka, otáznik, výkričník, dvojbodka, úvodzovky, rozdeľovník
2. V praktických činnostiach rozumieť pojmom rozprávka, príbeh, báseň, text, nadpis, riadok, autor
3. V praktických a hrových činnostiach viesť žiakov k uvedomovaniu si významu a špecifických funkcií čítania a písania v každodenných životných situáciách

Písanie – šlabikárové obdobie

Čítanie a písanie nemusí nutne prebiehať súčasne, v zmysle čo čítame, to píšeme. Vo vyučovacom procese je možné, najmä vtedy, keď je proces nácviku čítania podporovaný písaním veľkých tlačených písmen neviazať písanie na postup v čítaní, ktorý je prirodzene rýchlejší.

Cieľom písania v šlabikárovom období je:

1. Osvojovanie si písania písmen slovenskej abecedy v poradí závislom od používaných učebníc a písaniek
2. Spájanie písmen do slabík a slov
3. Odpis písaných písmen, slabík, slov a viet
4. Prepis tlačených písmen, slabík, slov a viet
5. Písanie slov a jednoduchých viet podľa diktovania
6. Podporovanie vlastného a tvorivého písania veľkou tlačenou abecedou

Pravopisné javy:

1. Správna skladba slova (týka sa vynechávania a zámény hlások).
2. Veľké písmeno na začiatku vety.

3. Ukončenie oznamovacej, opytovacej a rozkazovacej vety.
4. Písanie osobných mien.
5. Označovanie dlhej samohlásky.

Čítankové obdobie

Čítanie – čítankové obdobie

Šlabikárovým obdobím je ukončený nácvik čítania a písania. Čítankové obdobie treba chápať ako obdobie zdokonaľovania nadobudnutých zručností (spôsobilostí), ale najmä obdobím ich využívania pri čítaní s porozumením v praktických i vzdelávacích činnostiach.

Ciele čítankového obdobia sú zamerané na:

1. Zdokonaľovanie techniky čítania
2. Čítanie s porozumením
3. Cvičenie správnej intonácie
4. Voľná reprodukcia prečítaného textu
5. Vyjadrenie pocitov vyvolaných prečítaným textom (smutné, zábavné, poučné,...) - vnímanie umeleckých textov rôznych žánrov
6. Príprava na prechod k tichému čítaniu

Písanie – čítankové obdobie

Ciele písania v čítankovom období sú zamerané na:

1. Zdokonaľovanie techniky písania
2. Odpis a prepis textu
3. Písanie podľa diktovania
4. Precvičovanie pravopisných javov predpísaných pre 1. ročník
5. Vytváranie spôsobilostí samostatne sa písomne sa vyjadrovať.

2. Ciele predmetu

Základným cieľom výučby slovenského jazyka a literatúry v tomto ročníku je osvojenie si kódu grafického zápisu reči, naučiť žiakov písať a čítať. Pre jednotlivé zložky učebného predmetu slovenský jazyk a literatúra môžeme pre tento ročník formulovať nasledovné špecifiká:

Jazyková a slohová zložka – žiaci sa oboznamujú s grafickým zápisom reči a postupne si osvojujú schopnosť čítať a písať. Väčší dôraz sa kladie nielen na schopnosť prepísať a odpísať texty, ale aj na samostatné tvorivé písanie. Produktívne činnosti súvisiace s písaním zaradujeme postupne s ohľadom na individuálne schopnosti žiakov. Žiaci sa oboznamujú len s obmedzeným množstvom gramatických a pravopisných pravidiel, napr. žiak rozlišuje vety podľa začiatku a ukončenia, vety prečíta so správnou intonáciou. V slohovej zložke dbáme na to, aby žiaci ústne komunikovali, primerane si rozvíjali slovnú zásobu a maximálne využívali zaužívané konvencie.

Čítanie a literárna výchova – žiaci si osvojujú schopnosť čítať, neskôr čítať s porozumením. Pri čítaní literárnych textov si postupne uvedomujú ich estetické hodnoty.

V prvom ročníku systematicky podporujeme rozvoj všetkých komunikačných zručností. Sústreďujeme sa predovšetkým na:

Rozprávanie: žiaci si rozširujú aktívnu slovnú zásobu, primerane používajú komunikačné konvencie. Zdokonaľujú svoj ústny prejav rozprávaním krátkych príbehov. Okrem obsahovej stránky ústnych prejavov vyžadujeme od nich aj správnu výslovnosť.

Počúvanie: žiaci si uvedomujú, že počúvanie je neoddeliteľnou súčasťou vzájomnej komunikácie. Počúvajú svojho komunikačného partnera (žiaka, učiteľa, inú osobu) a získané informácie využívajú v následnej komunikácii.

Čítanie: zručnosť čítať žiaci nadobúdajú postupne. Základnou požiadavkou je dosiahnutie určitej úrovne kvality techniky čítania. Postupne na základe individuálnych schopností žiakov vyžadujeme aj čítanie s porozumením.

Písanie: základnou požiadavkou získania primeranej zručnosti písania žiakov je zapamätať si všetky tvary tlačených aj písaných písmen, odpísať a prepísať text.

3. Kľúčové kompetencie

Kompetencie, ktoré má žiak získať:

- vyjadruje sa súvisle, výstižne a kultivovane písomnou aj ústnou formou primeranou veku
- dokáže určitý čas sústredene načúvať, náležite reagovať a vyjadriť svoj názor
- uplatňuje ústretovú komunikáciu pre vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi, rodičmi a s ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádza do kontaktu
- rozumie rôznym typom doterajších textov a bežne používaným prejavom neverbálnej komunikácie a dokáže na ne adekvátne reagovať
- rozvíja si schopnosť objavovať, pýtať sa a hľadať odpovede, ktoré vedú k systematizácii poznatkov
- uvedomuje si rozdiel medzi reálnym a virtuálnym svetom
- rozumie príležitostiam a možným rizikám, ktoré sú spojené s využívaním internetu a mobilných telefónov
- uplatňuje základy rôznych techník učenia sa a efektívne si osvojuje poznatky a študijné návyky
- uvedomuje si vlastné potreby a aktívne využíva svoje možnosti
- uvedomuje si svoje silné a slabé stránky ako svoje rozvojové možnosti
- uvedomuje si svoje práva a povinnosti a aktívne ich realizuje
- účinne spolupracuje v skupine, podieľa sa na vytváraní triednych a celoškolských pravidiel, je zodpovedný a dodržiava dohody
- ochotne prijíma nové nápady, prípadne sám prichádza s novými nápady a postupmi, diskutuje o nich, prispieva k spoločnej práci
- podieľa sa na vytváraní podporujúcej a motivujúcej sociálno-emočnej klímy v triede a dobrých medziľudských vzťahov
- dokáže sa vyjadrovať na úrovni základnej kultúrnej gramotnosti prostredníctvom umeleckých a iných vyjadrovacích prostriedkov
- cení si a rešpektuje kultúrno-historické dedičstvo a ľudové tradície
- pozná pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu)
- správa sa kultúrne, kultivovane, primerane okolnostiam, situáciám, sociálnym pozíciám a rolovým funkciami

4. Obsahový štandard

Prípravné obdobie

1. Čítanie

Komunikácia. Hláska. Písmeno. Slabika. Slovo. Veta. Veľké tlačené písmená.

2. Písanie

Tvary veľkých tlačených písmen. Prípravné cviky.

3. Rozprávanie

Výslovnosť slovenských hlások. Predstavenie sa.

4. Počúvanie

Prijímanie informácií.

Šlabikárové obdobie

1. Čítanie

Písmená. Hlásoky. Dĺžka hlásoky. Tlačené, písané, veľké a malé písmená abecedy. Slabika (analýza a syntéza). Slovo. Veta. Druhy viet. Interpunkčné znamienka. Rozlišovacie znamienka: dĺžeň, mäkčeň, vokáň, dve bodky. Orientácia v texte.

2. Písanie

Tvary veľkých a malých písaných písmen. Odpis písmen, slabík, slov, viet a textu. Prepis písmen, slabík, slov, viet a textu. Písanie písmen, slabík, slov, viet a textu podľa diktovania.

3. Rozprávanie

Vyžiadanie informácie. Rozprávanie o udalosti.

4. Počúvanie

Počúvanie a porozumenie rozprávaniu učiteľa, spolužiaka.

Čítankové obdobie

1. Čítanie

Báseň. Hádanka. Text. Rozprávka, príbeh. Nadpis, autor. Druhy viet. Rozprávanie. Dej v umeleckom texte. Umelecký prednes. Dramatizácia umeleckého textu. Dej zdramatizovaného textu. Postavy zdramatizovaného textu a ich vlastnosti. Ilustrácia a jej funkcia.

2. Písanie

Odpis písaného textu. Prepis tlačeného textu. Písanie podľa diktovania. Samostatné písomné vyjadrovanie myšlienok. Písanie vlastných podstatných mien osôb písaným písmom. Veta – veľké písmená na začiatku viet. Interpunkčné znamienka na konci viet.

3. Rozprávanie

Základy spoločenského správania. Komunikácia.

4. Počúvanie

Počúvanie (porozumenie rozprávaniu učiteľa, spolužiaka).

V rámci predmetu slovenský jazyk a literatúra v prvom ročníku budeme rozvíjať prierezové témy environmentálnej výchovy, dopravnej výchovy, osobnostný a sociálny rozvoj, ochrana života a zdravia, tvorba projektu a prezentačné zručnosti.

5. Výkonový štandard

Prípravné obdobie

Žiak na konci prípravného obdobia v 1. ročníku základnej školy vie/dokáže:

1. Čítanie

- rozprávať podľa obrázka
- jednoducho a súvisle hovoriť k téme zadanej učiteľom
- sluchovo rozlišovať hlásky v slove
- zrakovo rozlišovať písmená
- spájať hlásky do slabík
- hovoriť slovo po slabikách
- určovať počet slabík v slove
- tvoriť vetu podľa grafickej schémy
- určovať počet slov vo vete
- čítať veľké tlačené písmená podľa predlohy

2. Písanie

- písať tvary veľkých tlačených písmen
- písať podľa predlohy tvary prípravných cvikov

3. Rozprávanie

- správne artikulovať a vyslovovať všetky hlásky
- predstaviť sa rodným menom a priezviskom

4. Počúvanie

- počúvať a porozumieť informácii od učiteľa, spolužiaka
- pracovať podľa inštrukcie učiteľa

Šlabikárové obdobie

Žiak na konci šlabikárového obdobia v 1. ročníku základnej školy vie/dokáže:

1. Čítanie

- čítať všetky písmená
- rozlišovať hlásky
- vyslovovať krátku a dlhú hlásku
- rozlišovať písmená: tlačené, písané, malé a veľké
- určovať hlásky v slabike
- spájať hlásky do slabiky
- čítať slabiky (otvorenú, zatvorenú, so spoluhláskovou skupinou a s viacnásobnou spoluhláskovou skupinou)
- čítať slová po slabikách
- určovať počet slabík a hlások v slove
- určovať pozíciu hlásky v slove (na začiatku, uprostred, na konci)
- čítať slová zložené z otvorených slabík
- čítať slová zložené z otvorených a zatvorených slabík
- čítať slová so zatvorených slabík
- čítať slová so slabikotvorným r-ř, l-ł
- čítať slová a vysvetľovať ich význam
- čítať vety
- určovať prvé slovo vety podľa veľkého začiatočného písmena
- rozlišovať druhy viet podľa interpunkčného znamienka
- správne vyslovovať hlásky s dĺžňom, mäkčeňom, vokáňom, dvoma bodkami
- čítať text zľava doprava

2. Písanie

- písať všetky tvary písaných písmen samostatne, v slabikách, slovách, vetách, pri prepise, odpise aj samostatnom písaní
- písať písmená v správnom sklone a so správnou veľkosťou
- odpísať písaným písmom písmená, slabiky, slová, vety, text podľa písanej predlohy
- prepísať písaným písmom slabiky, slová, vety, text podľa tlačenej predlohy
- na základe počutého písať písmená, slabiky, slová, vety, text písaným písmom

3. Rozprávanie

- vyžiadať si od učiteľa, spolužiaka informáciu potrebnú k riešeniu úlohy
- súvislo rozprávať o nejakej udalosti
- dopĺňať rozprávanie na základe otázok učiteľa, spolužiaka
- formulovať otázky na doplnenie informácie k rozprávaniu

4. Počúvanie

- uvedomelo počúvať rozprávanie učiteľa alebo spolužiaka
- porozumieť, čo učiteľ alebo spolužiak hovorí

Čítankové obdobie

Žiak na konci čítankového obdobia v 1. ročníku základnej školy vie/dokáže:

1. Čítanie

- čítať báseň, hádanku zapísanú tlačeným alebo písaným písmom
- odlíšiť poéziu od prozaického textu (nepoužívajú pojem poézia, próza)
- odpovedať na otázky viažuce sa k informáciám uvedeným v básni alebo hádanke
- prečítať s porozumením prozaický text
- odpovedať na otázky viažuce sa k informáciám uvedeným v texte
- porozprávať dej prečítaného príbehu (rozprávky)
- určiť nadpis a autora textu
- správne čítať oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie, zvolacie a želacie vety
- prerozprávať jednoduchý dej umeleckého textu

- správne odpovedať na otázky viažuce sa k informáciám obsiahnutým priamo v texte
- predniesť báseň alebo kratší prozaický text
- odlíšiť reč postáv v dramatizovanom texte
- prečítať text danej postavy v dramatickom diele
- používať pri dramatizácii textu neverbálne prvky komunikácie
- určiť postavy v dramatickom texte
- primeraným spôsobom opísať ich vlastnosti
- identifikovať ilustráciu v texte
- poznať funkciu ilustrácie
- prostredníctvom ilustrácie dopĺňať text
- priradiť vhodnú ilustráciu k textu
- priradiť k ilustrácii vhodnú časť textu

2. Písanie

- odpísať krátky text podľa predlohy
- prepísať tlačený text písaným písmom
- písať vety a krátke texty podľa diktovania
- samostatne zapísať vlastnú myšlienku v rozsahu jednej vety
- používať pravopis písania veľkého písmena na začiatku vlastných podstatných mien osôb
- napísať správne svoje rodné meno aj priezvisko
- písať prvé slovo vety s veľkým písmenom
- správne písať písať interpunkčné znamienka na konci oznamovacích, opytovacích, zvolacích, želacích a rozkazovacích viet (pri odpise a prepise textu)
- písať správne interpunkčné znamienka na konci viet v diktáte

3. Rozprávanie

- poznať základné pravidlá slušného správania a aplikovať ich v reálnom živote
- pozdraviť, osloviť dospelých aj spolužiakov
- zvítať, rozlúčiť sa, poprosiť, poďakovať, zaželať niekomu niečo
- ospravedlniť, vyjadriť súhlas, nesúhlas
- zablahoželať, privítať niekoho, rozlúčiť sa, poprosiť
- požiadať niekoho o niečo

4. Počúvanie

- uvedomelo počúvať rozprávanie učiteľa alebo spolužiaka
- rozumieť tomu, čo učiteľ alebo spolužiak hovorí

6. Pedagogické stratégie

Pre dosiahnutie cieľov výučby budú na vyučovacích hodinách využívané metódy analýzy a syntézy, motivačné rozprávanie a rozhovor (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov), didaktické hry, metóda pozorovania a výkladu, didaktických hier (seberealizačné aktivity na uplatnenie záujmov a spontánnosti), problémová metóda (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), demonštračná metóda (demonštrácia predmetov, javov a činností), kooperatívne vyučovanie (forma skupinového vyučovania), heuristická metóda (učenie sa riešením problémov), dramatizácia (rozvoj vnímania, predstavivosti, pevnej vôle a prežívania). V rámci vyučovacieho procesu bude uplatňovaný diferencovaný a individuálny prístup k včleneným žiakom.

7. Učebné zdroje

Lýdia Virgovičová, Mgr. Zuzana Virgovičová: Metodické poznámky k šlabikáru, čítanke a písankám pre 1. ročník základných škôl, Orbis Pictus Istropolitana 2007

Lýdia Virgovičová, Mgr. Zuzana Virgovičová: Šlabikár pre 1. ročník základných škôl – 1. časť, Orbis Pictus Istropolitana 2013

Lýdia Virgovičová, Mgr. Zuzana Virgovičová: Šlabikár pre 1. ročník základných škôl – 2. časť, Orbis Pictus Istropolitana 2013

Lýdia Virgovičová, Mgr. Zuzana Virgovičová: Čítanka pre 1. ročník základných škôl, Orbis Pictus Istropolitana 2013

Lýdia Virgovičová, Mgr. Zuzana Virgovičová : Písmenká – moji kamaráti 1 – 6

Lýdia Virgovičová: Moje prvé čiary

8. Hodnotenie predmetu

Žiaci budú hodnotení podľa metodického pokynu č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy.

Pri hodnotení pristupujeme ku každému žiakovi individuálne. Neporovnávame výsledky detí medzi sebou, ale hodnotíme každého podľa jeho možností a schopností. Snaha každého učiteľa 1. ročníka je pozitívne hodnotenie (slovom, úsmevom, pohladením).

Škála hodnotenia sa uskutoční podľa kritérií, ktoré stanoví MZ. Celkové hodnotenie sa uskutoční klasifikáciou (u včlenených žiakov podľa pokynov špeciálneho pedagóga), priebežné hodnotenia sa uskutočnia známkou.

Druhý ročník

8 hodín týždenne, 264 hodín ročne

1. Charakteristika predmetu

Učebný predmet slovenský jazyk a literatúra má vo vzdelávaní nezastupiteľné miesto. Je základným prostriedkom pre nadobúdanie kultúrnej gramotnosti žiaka, jeho kľúčových kompetencií. Umožňuje porozumenie a osvojenie si poznatkov vo všetkých vzdelávacích oblastiach. Z tohto dôvodu má v systéme primárneho vzdelávania kľúčové, centrálné postavenie. Spôsobilosti, ktoré žiak v rámci tohto učebného predmetu nadobudne, majú zásadný vplyv na jeho vzdelávanie aj v ďalších vzdelávacích oblastiach, učebných predmetoch. Kvalita spôsobilostí používať materinský jazyk zásadne ovplyvňuje aj komunikáciu žiaka s jeho okolím, vytváranie vzťahov s inými ľuďmi a formuje zaradenie žiaka do spoločnosti.

Cieľom výučby slovenského jazyka na primárnom stupni vzdelávania je naučiť spisovný jazyk na takej úrovni, aby ho žiaci vedeli používať v praktickom živote. Používanie jazyka vnímame ako komplexné využívanie všetkých komunikačných zručností –rozprávania, písania čítania a počúvania.

2. Ciele predmetu

Špecifickým cieľom výučby spisovného jazyka v druhom ročníku je osvojenie si prvotných princípov jazykového systému. Žiaci sa začínajú oboznamovať s gramatickými a jazykovými pravidlami. Výrazne sa zdokonaľujú v technike čítania a písania, ako aj v čítaní s porozumením. Oboznamujú sa so samostatnou tvorbou textu. Jednotlivé zložky učebného predmetu slovenský jazyk a literatúra majú v tomto ročníku nasledovné špecifiká:

Jazyková a slohová zložka- žiaci si začínajú osvojovať teoretické vedomosti o jazykových pravidlách a systéme jazyka. Uplatňujú jazykové pravidlá v písomnom prejave, nielen pri odpise a prepise, ale tiež pri veku primeranej jazykovej analýze textu. Dbajú na rozvoj komunikačných kompetencií a kladú dôraz na hovorenú reč.

Čítanie a literárna výchova - žiaci sa zdokonaľujú v technike čítania, zapamätajú si určené literárne pojmy, vnímajú estetickú stránku literárneho diela. Na primeranej úrovni uskutočňujú obsahovú analýzu textu, čítajú s porozumením, identifikujú informácie uvedené priamo v texte.

V druhom ročníku systematicky podporujeme u žiakov rozvoj všetkých komunikačných zručností. Sústreďujeme sa predovšetkým na:

Rozprávanie- zautomatizovanie primeraného používania komunikačných konvencií.

Zdokonaľovanie spôsobilostí samostatného rozprávania a rozprávania podľa predlohy. Žiaci postupne nadobúdajú skúsenosti pri ústnej prezentácii výsledkov svojej práce a pri riešení rôznych úloh.

Počúvanie- žiaci sa zdokonaľujú v spôsobilosti počúvať partnera v rámci komunikácie.

Nadobúdajú skúsenosti pri počúvaní spolužiakov pri ich prezentáciách, vedia reprodukovať počuté informácie. Od žiakov vyžadujeme porozumenie inštrukciám učiteľa pri riešení úloh.

Čítanie- žiaci sa zdokonaľujú v technike čítania a v porozumení čítaného textu. Vyžadujeme od nich reprodukovanie informácií, ktoré sú uvedené v texte priamo podľa otázky formulovanej učiteľom. Pri čítaní literárnych textov si žiaci uvedomujú podobnosť textov v niektorých ich charakteristikách. Na základe tejto podobnosti sa pokúsia vysvetliť význam literárnych pojmov.

Písanie- žiaci sa zdokonaľujú v písaní správnych tvarov všetkých písaných písmen. Postupne zvyšujeme požiadavky na písanie samostatných viet podľa zadania a na samostatnú tvorbu textov.

3. Kľúčové kompetencie

Kompetencie, ktoré má žiak získať:

- vyjadruje sa súvisle, výstižne a kultivovane písomnou aj ústnou formou primeranou primárnemu stupňu vzdelávania,
- dokáže určitý čas sústredene načúvať, náležite reagovať, používať vhodné argumenty a vyjadriť svoj názor,
- uplatňuje ústretovú komunikáciu pre vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi, rodičmi a s ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádza do kontaktu,
- rozumie rôznym typom doterajších textov
- vie používať vybrané informačné a komunikačné technológie pri vyučovaní a učení sa,
- dokáže adekvátne veku aktívne vyhľadávať informácie na internete,
- vie používať rôzne vyučovacie programy,
- chápe, že je rozdiel medzi reálnym a virtuálnym svetom,
- vie, že existujú riziká, ktoré sú spojené s využívaním internetu a IKT,
- má osvojené základy schopnosti sebareflexie pri poznávaní svojich myšlienkových postupov,
- uplatňuje základy rôznych techník učenia sa a osvojovania si poznatkov,
- vyberá a hodnotí získané informácie, spracováva ich a využíva vo svojom učení a v iných činnostiach,
- uvedomuje si význam vytrvalosti a iniciatívy pre svoj pokrok,
- vníma a sleduje problémové situácie v škole a vo svojom najbližšom okolí, vie rozoznať ozajstný problém, premýšľa o jeho príčinách a navrhne riešenie podľa svojich vedomostí a skúseností z danej oblasti,
- pri riešení problémov hľadá a využíva rôzne informácie, skúša viaceré možnosti riešenia problému, overuje správnosť riešenia a osvedčené postupy aplikuje pri podobných alebo nových problémoch,
- pokúša sa problémy a konflikty vo vzťahoch riešiť primeraným spôsobom
- má základy pre smerovanie k pozitívnemu sebaobrazu a sebadôvere,
- uvedomuje si vlastné potreby a tvorivo využíva svoje možnosti,
- dokáže odhadnúť svoje silné a slabé stránky ako svoje rozvojové možnosti,
- uvedomuje si dôležitosť ochrany svojho zdravia a jeho súvislosť s vhodným a aktívnym trávením voľného času,
- dokáže primerane veku odhadnúť dôsledky svojich rozhodnutí a činov,
- uvedomuje si, že má svoje práva a povinnosti,
- má osvojené základy pre efektívnu spoluprácu v skupine,

- dokáže prijímať nové nápady alebo aj sám prichádza s novými nápadiami a postupmi pri spoločnej práci,
- uvedomuje si význam sociálno-emočnej klímy v triede a svojím konaním prispieva k dobrým medziľudským vzťahom,
- dokáže sa vyjadrovať na úrovni základnej kultúrnej gramotnosti prostredníctvom umeleckých a iných vyjadrovacích prostriedkov,
- dokáže pomenovať druhy umenia a ich hlavné nástroje a vyjadrovacie prostriedky (na úrovni primárneho vzdelávania),
- uvedomuje si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote,

- cení si a rešpektuje kultúrno-historické dedičstvo a ľudové tradície
- ovláda základné pravidlá, normy a zvyky
- pozná bežné pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu), správna sa kultúrne, primerane okolnostiam a situáciám, má osvojené základy pre tolerantné a empatické vnímanie prejavov iných kultúr.

4. Obsahový štandard

- hláska a písmeno
- rozlíšenie pojmov hláska – písmeno
- odlišnosť písmen ch, dz a dž v hovorenej reči a v písanom prejave
- výslovnosť hlások a písmen v slovách
- abeceda
- rozlišovacie znamienka:
- dĺžeň, mäkčeň, vokáň a dve bodky
- rozlišovacie znamienka v grafickom prejave a ich funkcia
- samohlásky: krátke a dlhé
- spoluhlásky: mäkké, tvrdé a obojaké
- dvojhlásky
- rozlíšenie hlások na samohlásky, spoluhlásky a dvojhlásky
- samohlásky: krátke a dlhé
- samohláska ä a jej pravopis
- dvojhlásky: ia, ie, iu, ô mäkké spoluhlásky
- pravopis i/í po mäkkých spoluhláskach a y/ý v koreni domácich slov
- výslovnosť mäkkých spoluhlások č, dž, ž, š, c, dz, j, ď, ť, ň, ľ
- výslovnosť a pravopis spoluhlások ď, ť, ň, ľ pred samohláskami i, e a pred dvojhláskami ia, ie, iu
- tvrdé spoluhlásky
- výskyt i/í po tvrdých spoluhláskach v cudzích a zvukomalebných slovách
- výslovnosť a pravopis spoluhlások d, t, n, l v porovnaní s výslovnosťou a pravopisom spoluhlások ď, ť, ň, ľ
- slabika
- kvantita slabík
- spájanie hlások do slabík
- slabičnosť slov
- rozdeľovanie slov na konci riadka jednoduchá veta
- druhy viet
- interpunkčné znamienka (bodka, otáznik, výkričník) na konci vety
- neúplná veta
- ústne a písomné blahoželanie
- tykanie – vykanie
- adresa bydliska
- súkromný list
- blahoželanie (ústne, písomne)
- pohľadnica
- rozprávanie (ústne)
- opis predmetu, ilustrácie
- text, báseň, strofa, rým, verš
- nadpis
- autor, spisovateľ, spisovateľka

- kniha, knižnica, čitateľ
- ilustrácia, ilustrátor
- krátke literárne útvary ľudovej slovesnosti
- ľudové riekanky, vyčítanky, piesne
- ľudová rozprávka (obsah, dej, postavy)
- bábkové divadlo, bábkoherec, bábkar
- zdrobnenina
- noviny
- detské časopisy

5. Výkonový štandard

Žiak na konci 2. ročníka základnej školy vie/dokáže:

- správne určovať hlásku a písmeno v daných slovách,
- vymenovať počet písmen a hlások v slovách,
- rozlišovať hlásky, ktoré sa zapisujú jedným písmenom od hlások, ktoré sa skladajú z dvoch písmen (dz, dž, ch),
- správne vyslovovať hlásky v slovách,
- napísať tlačené a písané písmená slovenskej abecedy,
- vymenovať a napísať písmená v abecednom poradí,
- zoradovať slová v abecednom poradí na základe prvého písmena
- správne vyslovovať a písať hlásky s rozlišovacími znamienkami: dĺžeň, mäkkčeň, vokáň, dve bodky,
- rozlíšiť a správne použiť slová, kde rozlišovacie znamienko mení význam slov (koza - koža...),
- správne dopĺňať chýbajúce rozlišovacie znamienka do slov,
- opravovať text s nesprávne uvedenými rozlišovacími znamienkami
- samostatne vymenovať samohlásky krátke a dlhé,
- samostatne vymenovať spoluhlásky: mäkké, tvrdé, obojaké,
- samostatne vymenovať dvojhlásky,
- v texte rozlíšiť samohlásky, spoluhlásky a dvojhlásky
- rozdeliť samohlásky na dve skupiny,
- správne vyslovovať krátke a dlhé samohlásky,
- rozlíšiť význam slov, kde kvantita samohlásky mení význam slova
- uplatniť pravopis slov so samohláskou ä
- správne vyslovovať a písať dvojhlásky: ia, ie, iu, ô,
- správne prepisovať slabiky ja-já, je, ju-jú na začiatku a na konci slova,
- zdôvodňovať pravopis v slovách s dvojhláskami: ia, ie, iu, ô,
- identifikovať v slovách mäkké spoluhlásky č, dž, š, ž, c, dz, j d', t',ň, ľ a samostatne ich vymenovať,
- uplatniť pravopis i/í po mäkkých spoluhláskach,
- správne vyslovovať mäkké spoluhlásky aj v menej známych slovách, v nových slovných spojeniach a poznať ich významovú stránku
- identifikovať v slovách tvrdé spoluhlásky h, ch, k, g, d, t n, l,
- rozlišovať tvrdé spoluhlásky v texte po sluchovej aj zrakovej stránke,
- uplatniť pravopis y/ý po tvrdých spoluhláskach,
- uplatniť pravopis i/í po tvrdých spoluhláskach v cudzích slovách (kino, kimono...) a v zvukomalebných slovách (kikirik, chi-chi...),
- uplatniť pravopis a výslovnosť slov s tvrdou spoluhláskou l, po ktorej sa píše y (lyko, mlyn, plyn, lysá, lyžica)

6. Pedagogické stratégie

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliadame na obsah vyučovania, na individualitu žiakov a klímu triedy tak, aby boli splnené stanovené ciele a rozvíjali sa kľúčové kompetencie žiakov pre daný predmet. Pri výučbe slovenského jazyka využívame najmä: motivačné rozprávanie a rozhovor, didaktické hry, problémová metóda, rozprávanie, demonštračná metóda, kooperatívne vyučovanie, heuristická metóda, dramatizácia, výklad učiteľa, prezentačná metóda, samostatná práca žiakov, projektové a zážitkové vyučovanie. V rámci vyučovacieho procesu bude uplatňovaný diferencovaný a individuálny prístup k začleneným žiakom.

7. Učebné zdroje

Mgr. Zuzana Hirschnerová, PhD., Mgr. Margaréta Nosál'ová, PaedDr. Eva Dienerová:
Slovenský jazyk pre 2. ročník základných škôl, 2009

Mgr. Zuzana Hirschnerová, PhD.: Slovenský jazyk pre 2. ročník základnej školy – pracovný zošit, 2011

Mgr. Margaréta Nosál'ová, PaedDr. Eva Dienerová, PaedDr. Alžbeta Hirková: Čítanka pre 2. ročník základných škôl, 2010

Mgr. Zuzana Lacková, Mgr. Pavla Agalarevová: Čítanka 2 – pracovný zošit, 2011

Mgr. Zuzana Hirschnerová, PhD.: Písanie a sloh 2 – 1. a 2. Zošit

8. Hodnotenie predmetu

Žiaci budú hodnotení podľa metodického pokynu č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy.

Žiaci sa budú hodnotiť aj písomnými previerkami, počas školského roka 10 kontrolnými diktátmi, ústnym priebežným skúšaním a hodnotením projektov. Škála hodnotenia sa uskutoční podľa kritérií, ktoré stanoví MZ. Celkové hodnotenie sa uskutoční klasifikáciou (u začlenených žiakov podľa pokynov špeciálneho pedagóga), priebežné hodnotenia sa uskutočnia známku.

Tretí ročník

7 hodín týždenne, 231 hodín ročne

1. Charakteristika predmetu

Predmet slovenský jazyk a literatúra má komplexný charakter, pretože spája jazykovú, slohovú, literárnu zložku a čítanie.

V jazykovej zložke sa žiaci oboznamujú s abecedou, slabikotvornými spoluhláskami, obojakými spoluhláskami, vybranými slovami, ohybnými slovnými druhmi.

V zložke čítanie a literárna výchova žiaci spoznávajú literatúru pre deti, delia ju na poéziu a prózu, oboznamujú sa s formami ľudovej slovesnosti, autorskou rozprávkou a povestou.

Zložka slohová obsahuje: list, oznam, inzerát, reklamu, pozvánku, vizitku, opis a osnovu.

2. Ciele predmetu

Cieľom jazykového vyučovania je rozvíjanie a preferovanie komunikačných schopností žiakov, ktoré budú východiskom ich ďalšieho vzdelávania v slovenskom jazyku i v ostatných vyučovacích predmetoch s ohľadom na ich špecifické potreby. Preferovať komunikatívno-zážitkový model, podnecovať aktivitu žiakov, vytvárať u žiakov hodnoty a postoje zamerané na príjem umeleckého textu – čítanie, deklamácia, počúvanie, analýza, interpretácia a hodnotenie, budovať sebadôveru žiakov, viesť ich k vyjadrovaniu vlastných postojov a názorov, k zvládnutiu základných pravidiel medziľudskej komunikácie, pozitívnemu vzťahu k jazyku v rámci interkultúrnej komunikácie. Výsledkom činnosti na hodinách sú projekty, ich verejná prezentácia.

Cieľom vyučovania slovenského jazyka v 3. ročníku ZŠ je predovšetkým: v jazykovej zložke

- prakticky využiť poznatky s abecedou pri práci s encyklopédiami a slovníkmi
 - rozširovať aktívnu slovnú zásobu žiakov o vybrané slová a im príbuzné
 - využívať frazémy s vybranými slovami v komunikačnej situácii
 - vedieť používať vybrané slová v pravopisných cvičeniach a diktátoch a uplatňovať ich v medzipredmetových vzťahoch
 - rozlišovať a vyhľadávať podstatné mená v texte
 - tvoriť vety na podstatné mená
 - používať správny pravopis všeobecných a vlastných podstatných mien
 - prakticky využívať vedomosti o slovných druhoch
- v zložke čítanie a literárna výchova
- nadobúdať lepšie čitateľské zručnosti
 - vyjadriť pocity, zážitky z prečítanej literatúry
 - vedieť sa orientovať v knižnici
 - naučiť sa pojem verš, odsek
 - rozširovať si slovnú zásobu o výrazy z ľudovej slovesnosti
 - vedieť prečítať rozprávku s porozumením a pokúsiť sa ju zdramatizovať
 - využívať verbálnu i neverbálnu komunikáciu
 - vedieť vytvoriť krátke otázky k textu
 - vedieť sformulovať vlastnú reakciu na text
- v slohu
- zamerať sa na písomnú komunikáciu
 - vedieť používať druhy korešpondencie
 - snažiť sa používať presné pojmy, názvy
 - vedieť stručne podať informáciu
 - všímať si jazykové prvky inzerátu

- rozoznávať typické prvky reklamy a využiť ich v tvorbe vlastnej reklamy
- učiť sa aktívne používať slovnú zásobu a rozširovať ju o nové slová pri použití opisu

3. Kľúčové kompetencie

Kompetencie, ktoré má žiak získať:

- motorické zručnosti
 - samostatne písať jednoduché texty s dôrazom na dodržiavanie základných parametrov písma (písaná a tlačaná podoba)
 - podľa predlohy odpísať alebo podľa diktovania napísať arabské číslice v súvislosti s matematikou
- pamäťové, klasifikačné a aplikačné zručnosti
 - zapamätať si základné informácie a fakty a vedieť ich používať v praxi
 - vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi
 - v písomnom prejave aplikovať pravopisnú normu určenú pre 3. ročník ZŠ
- analytické zručnosti a interpretačné zručnosti
 - uskutočniť jazykovú analýzu textu, vyhľadávať jazykové javy, vyhodnocovať ich a postupne zatrieďovať
 - prerozprávať obsah prečítaného textu
 - vyjadriť svoje pocity a zážitky z prečítaného textu
- tvorivé zručnosti
 - tvoriť a ústne prezentovať vlastný text, tvoriť jednoduché rýmy
 - napísať a porozprávať krátky príbeh (vlastný zážitok alebo vymyslený príbeh)
 - porozprávať príbeh podľa predlohy (podľa obrázkov, podľa názvu)
 - dokončiť rozprávanie alebo neukončenú rozprávku alebo iný literárny žáner
 - zdramatizovať rozprávku
 - dbať na správny prednes, artikuláciu, gestikuláciu, pohyb
- technika čítania a verejná prezentácia textu, verejný prejav
 - správne, plynule a s porozumením čítať nahlas aj potichu na primeranej úrovni žiaka 3. ročníka ZŠ
 - pri ústnom prejave a hlasnom čítaní dodržiavať správne dýchanie, artikuláciu a spisovnú výslovnosť na primeranej úrovni žiaka 3. ročníka ZŠ
 - recitovať básne a úryvky z prózy
 - pri čítaní dramatických textov výrazne reprodukovat priamu reč
- informačné zručnosti
 - vedieť využívať možnosti vyhľadania si daných informácií formou kníh, slovníkov, encyklopédií, internetu (na primeranej úrovni žiaka 3. ročníka ZŠ)
 - orientovať sa v knižnici
- komunikačné zručnosti
 - adekvátne komunikovať s prihliadnutím na komunikačnú situáciu
 - vyjadrovať sa neverbálne a reagovať na neverbálnu komunikáciu
 - postupne naučiť žiaka verejne sa prezentovať a obhájiť si vlastný názor (na primeranej úrovni žiaka 3. ročníka ZŠ)

4. Obsahový štandard

Prehľad tematických celkov

1. Zvuková rovina jazyka a pravopis (60 hodín)
2. Tvarová/morfologická rovina (40 hodín)
3. Syntaktická/skladobná rovina (12 hodín)
4. Sloh (20 hodín)
5. Literárna výchova (99 hodín)

Obsah tematických celkov

1. Zvuková rovina jazyka a pravopis

Abeceda, slovníky, encyklopédie, telefonny zoznam. Slabikotvorné spoluhlásky ich písanie a výslovnosť. Obojaké spoluhlásky. Vybrané slová, príbuzné slová.

2. Tvarová/morfologická rovina

Podstatné mená, ich delenie, rod a číslo. Prídavné mená. Slovesá. Zámená. Číslovky.

3. Syntaktická/skladobná rovina

Jednoduchá veta. Vety podľa obsahu.

4. Sloh

Odsek. Rozprávanie. Opis predmetu, obrázku, ilustrácie. Krátke správy. Reklama. Inzerát. Pozvánka. Vizitka. List. Osnova. Oznam. SMS. E-mail.

5. Literárna výchova

Literatúra pre deti. Umelecká literatúra. Poézia. Próza. Divadelná hra. Televízia. Rozhlas. Film. Hlavná myšlienka. Príslovia. Porekadlá. Pranostiky. Bájka. Rozprávka – ľudová, autorská. Povešť.

V rámci predmetu slovenský jazyk a literatúra v treťom ročníku budeme rozvíjať prierezové témy environmentálnej výchovy, dopravnej výchovy, osobnostný a sociálny rozvoj, ochrana života a zdravia, tvorba projektu a prezentačné zručnosti.

5. Výkonový štandard

- ovládať tlačенú a písanú podobu abecedy
- zoradiť slová v abecednom poradí
- správne pomenovať všetky písmená
- vyhľadať slovo podľa abecedy v slovníku, encyklopédii, telefonnom zozname
- rozoznať obojaké spoluhlásky, vymenovať ich
- zdefinovať vybrané slová
- rozoznávať vybrané slová a príbuzné slová
- osvojiť si pravopis vybraných a príbuzných slov
- správne uplatňovať pravopisné pravidlá vo vybraných slovách
- vedieť zdefinovať podstatné mená, vedieť ich nájsť v jednoduchom texte
- vedieť rozlíšiť všeobecné a vlastné podstatné mená a uplatniť správny pravopis
- poznať funkciu slovies v texte
- dokázať tvoriť synonymá, antonymá
- vedieť vyhľadať prídavné mená, zámená, číslovky v texte
- poznať jednoduché definície slovných druhov
- rozoznávať časti listu
- vedieť vyrozprávať udalosť podľa osnovy s dodržaním časovej postupnosti
- vedieť napísať jednoduchý oznam prostredníctvom SMS, e-mailu, korešpondenčného lístka
- vedieť vyhľadať a sformulovať inzerát
- vedieť charakterizovať a rozlíšiť druhy reklamy
- vedieť sformulovať text pozvánky
- vedieť opísať predmet a detskú ilustráciu
- vedieť sa predstaviť prostredníctvom vizitky a vyrobiť si ju
- vedieť vymenovať knihy pre deti a mládež
- poznať významných detských autorov
- porozprávať krátky obsah z prečítanej knihy
- rozoznať poéziu od prózy
- identifikovať verš
- vedieť čo je ľudová slovesnosť
- ovládať pojem povesť, pranostika, príslovie, porekadlo, prirovnanie
- rozoznať znaky autorskej a ľudovej rozprávky

- poznať hlavné a vedľajšie postavy
- vedieť určiť hlavnú myšlienku povesti

6. Pedagogické stratégie

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliadame na obsah vyučovania, na individualitu žiakov a klímu triedy tak, aby boli splnené stanovené ciele a rozvíjali sa kľúčové kompetencie žiakov pre daný predmet. Pri výučbe slovenského jazyka využívame najmä: motivačné rozprávanie a rozhovor, didaktické hry, problémová metóda, rozprávanie, demonštračná metóda, kooperatívne vyučovanie, heuristická metóda, dramatizácia, výklad učiteľa, prezentačná metóda, samostatná práca žiakov, projektové a zážitkové vyučovanie. V rámci vyučovacieho procesu bude uplatňovaný diferencovaný a individuálny prístup k individuálne začleneným žiakom.

7. Učebné zdroje

Mgr. Zuzana Hirschnerová, PhD., Mgr. Rút Adame: Slovenský jazyk pre 3. ročník základných škôl, 2011

Mgr. Zuzana Hirschnerová, PhD., Mgr. Markéta Filagová, PhD., Mgr. Miloš Ondráš, PhD.: Čítanka pre 3. ročník základnej školy, 2011

PaedDr. Dana Kovárová, Mgr. Alena Kurtulíková: Vybrané slová – pracovný zošit pre 3. ročník, 2012

PaedDr. Dana Kovárová, Mgr. Alena Kurtulíková: Vybrané slová – Metodické poznámky, 2008

Mgr. Zuzana Hirschnerová, PhD., Mgr. Rút Adame: Pracovný zošit k učebnici Slovenský jazyk pre 3. ročník ZŠ

Mgr. Zuzana Hirschnerová, PhD.: Pracovný zošit k učebnici Čítanka pre 3. ročník ZŠ

www.zborovna.sk

slovníky

encyklopédie

8. Hodnotenie predmetu

Žiaci budú hodnotení podľa metodického pokynu č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy.

Žiaci sa budú hodnotiť písomnými previerkami, počas školského roka 8 kontrolnými diktátmi, ústnym priebežným skúšaním a hodnotením projektov. Škála hodnotenia sa uskutoční podľa kritérií, ktoré stanoví MZ. Celkové hodnotenie sa uskutoční klasifikáciou (u individuálne začlenených žiakov podľa pokynov špeciálneho pedagóga), priebežné hodnotenia sa uskutočnia známkuou.

Štvrtý ročník

7 hodín týždenne, 231 hodín ročne

1. Charakteristika predmetu

Predmet slovenský jazyk a literatúra má komplexný charakter, pretože spája jazykovú, slohovú, literárnu zložku a čítanie.

V jazykovej zložke sa žiaci oboznamujú s vybranými slovami, delením hlások, slovnými druhmi a ich gramatickými kategóriami, tvorením slov, priamou rečou.

V zložke čítanie a literárna výchova žiaci spoznávajú umeleckú literatúru, divadelnú hru, rozhlas, televíziu, film – kino, dialóg, bájku, komiks, členia text na menšie jednotky,

Zložka slohová obsahuje: umelecký a vecný text, kľúčové slová, diskusiu, názor, opis osoby, cieleň rozhovor, reprodukcia, koncept, plagát.

2. Ciele predmetu

Cieľom vyučovania slovenského jazyka v 4. ročníku ZŠ je predovšetkým:

- učiť gramatiky prepojiť s učivom slohovým
- využívať slohové témy (opis, inzerát, rozprávanie)
- naučiť žiakov učivo o predponách, explicitne ho používať v slohových útvaroch
- rozširovať slovnú zásobu
- využívať pravopis vybraných slov pri tvorbe umeleckého a vecného textu, v rôznych komunikačných situáciách
- pohoťovo využívať priamu reč v rôznych komunikačných situáciách
- dbať na umelecký prednes
- podporovať tvorivosť na primeranej úrovni
- zachytiť kľúčové údaje z písomného textu
- využívať verbálne i neverbálne prostriedky
- využívať tvorivé písanie
- využívať kreativitu žiakov
- pripraviť otázky na interview s nejakou známou osobnosťou
- využiť medzipredmetové vzťahy (napr. IKT, výtvarná výchova, mediálna výchova)
- nadobúdať lepšie čitateľské zručnosti prostredníctvom doplnkovej literatúry
- zamerať sa na čítanie s porozumením
- vyjadriť pocity, zážitky z prečítanej literatúry
- nadobudnúť zručnosti vo vyhľadávaní detskej literatúry – orientácia v knižnici
- realizovať analýzu textu, vyhľadať kapitoly, strofy, rýmy
- pracovať s textom

3. Kľúčové kompetencie

Kompetencie, ktoré má žiak získať:

- číta písmená abecedy a arabské číslice aj v súvislosti s učivom v matematike
- zapamätá si základné informácie a vie ich použiť v praxi
- v písomnom prejave aplikuje pravopisnú normu
- fonologické schopnosti – analyzuje zvukovú rovinu jazyka na úrovni vety, slova, slabiky, identifikuje rým
- ovláda detailnú analýzu slova
- podriadi sa postupne rozširujúcim čitateľským schopnostiam
- porozpráva príbeh (vlastný zážitok alebo vymyslený príbeh)
- porozpráva príbeh podľa predlohy (podľa obrázkov, podľa názvu)
- dokončí rozprávanie, neukončenú rozprávku alebo iný literárny žáner
- zdramatizuje kratší prozaický alebo básnický text

- pri ústnom prejave dodržiava správne dýchanie, artikuláciu a spisovnú výslovnosť na primeranej úrovni
- osvojí si výslovnosťnú normu s uplatnením suprasegmentálnych javov
- reprodukuje umelecký text (doslovne, podrobne, stručne)
- pozná a používa jazykové slovníky a príručky
- adekvátne komunikuje s prihliadnutím na komunikačnú situáciu
- vyjadruje sa neverbálne a reaguje na neverbálnu komunikáciu
- verejne sa prezentuje a obháji si vlastný názor

4. Obsahový štandard

Obsah tematických celkov

Jazyková a slohová zložka (132 hodín)

- tvorenie slov predponami
- pravopis a výslovnosť predponových odvođenín
- pravopis ďalších vybraných slov
- geografické názvy s i/i, y/y po obojakej spoluhláske
- delenie hlások na znelé a neznelé
- spodobovanie na konci slova, uprostred slova, na hranici slov
- pravopis a správna výslovnosť spoluhlások na konci slov, na morfematickom švíku, hranici slov
- pravidlá pravopisu a výslovnosť spoluhlásky v
- priama reč
- uvádzacia veta, úvodzovky
- ohybné a neohybné slovné druhy
- podstatné mená – vlastné a všeobecné
- vlastné podstatné mená – názvy štátov a príslušníkov národov
- gramatické kategórie podstatných mien (rod, číslo, pád)
- rod podstatných mien
- číslo podstatných mien
- pád podstatných mien
- základný tvar podstatného mena
- prídavné mená (rod, číslo, pád)
- základný tvar prídavného mena
- zhoda podstatného a prídavného mena v rode, čísle a páde
- zámená
- druhy zámen (osobné, privlastňovacie)
- číslovky: základné a radové
- slovesá
- gramatické kategórie sloves
- časovanie sloves
- neohybné slovné druhy
- príslovky, predložky, spojky, častice, citoslovčia
- funkcia neohybných slovných druhov vo vete
- príslovky
- predložky
- pravopis predložiek a ich správna výslovnosť
- spojky
- najfrekvencovanejšie spojky (a, ale, keď, aby, že...)
- častice a citoslovčia

- umelecký a vecný text
- kľúčové slová
- osnova v umeleckom a náučnom texte (písomne)
- tvorivé písanie
- diskusia
- názor
- opis osoby (ústne, písomne)
- interview (cieľený rozhovor)
- reprodukcia rozprávania
- časová postupnosť deja
- plagát

Čítanie a literárna výchova (99 hodín)

- náučná literatúra
- diagramy a grafy
- umelecká literatúra
- divadlo, divadelná hra
- rozhlas, televízia, film, kino
- prepojenie literatúry s filmovou televíznou a divadelnou tvorbou
- dialóg
- mimojazykové prostriedky (gestikulácia, mimika)
- kapitola
- bájka
- bájka v svetovej literatúre (Ezop)
- bájka v slovenskej literatúre (J. Záborský)
- komix
- dejová postupnosť v komixe (text umiestnený v bublinách, uprostred textu, na okrajovej časti obrázku)
- pojmové mapy

5. Výkonový štandard

Jazyková a slohová zložka

- vytvárať nové slová s rôznymi predponami,
- uplatniť pravopis predpôn,
- identifikovať slabičné a neslabičné predpony,
- rozlíšiť význam slov utvorených z rôznych predpôn,
- používať slová s predponami v texte,
- uplatniť pravopis vybraných a odvodených slov, ktoré rovnako alebo podobne znejú, ale majú odlišný význam aj pravopis (napr. byť – biť...),
- uplatniť pravopis geografických názvov s i, í a y, ý po obojakej spoluhláske,
- rozdeľovať hlásky na párové znelé, párové neznelé a nepárové znelé,
- uplatniť výslovnosť a pravopis spodobovaných spoluhlások vo vnútri slova,
- uplatniť výslovnosť a pravopis spodobovaných spoluhhlások na hranici slov,
- uplatniť pravopis a výslovnosť spoluhlásky v,
- vysvetliť pojem priama reč,
- rozoznať priamu reč v hovorenom prejave,
- na základe úvodzoviek a uvádzacej vety identifikovať priamu reč v texte,
- rozlíšiť uvádzaciu vetu o priamej reči,
- rozdeliť slovné druhy na ohybné a neohybné,
- rozlíšiť všeobecné a vlastné podstatné mená,

- uplatniť pravopis v názvoch štátov a v pomenovaniach príslušníkov národov,
- určiť gramatické kategórie podstatných mien,
- určiť mužský, ženský a stredný rod podstatných mien,
- určiť jednotné a množné číslo podstatných mien,
- vymenovať pádové otázky a latinské názvy pádov,
- skloňovať podstatné mená podľa jednotlivých pádov,
- určiť a vytvoriť základný tvar podstatného mena,
- použiť tvary podstatných mien vo vetách a v texte,
- určiť rod, číslo a pád prídavných mien,
- určiť základný tvar prídavného mena,
- určiť zhodu podstatného a prídavného mena v rode, čísle a páde,
- identifikovať zámená v texte,
- rozoznať druhy zámen (osobné a privlastňovacie),
- používať zámená v ústnej aj písomnej komunikácii,
- identifikovať základné a radové číslovky v texte,
- správne skloňovať číslovky,
- uplatniť pravopis čísloviek,
- určiť v texte základný tvar slovesa – neurčitok,
- určiť gramatické kategórie sloves (osobu, číslo a čas),
- správne časovať slovesá,
- správne časovať sloveso *byť* vo všetkých slovesných časoch,
- charakterizovať neohybné slovné druhy,
- vymenovať neohybné slovné druhy,
- určiť funkciu neohybných slovných druhov vo vete,
- identifikovať neohybné slovné druhy v texte,
- vyhľadať príslovky v texte na základe otázok: Kde? Kedy? Ako?
- identifikovať predložky v texte,
- uplatniť správnu výslovnosť a pravopis predložiek s/so, z/zo, k/ku v spojení s osobnými zámenami,
- identifikovať spojky v texte,
- vymenovať spojky, ktoré sa v reči najčastejšie vyskytujú,
- rozoznať v texte častice a citoslovčia,
- určiť funkciu častíc a citosloviec,
- vymenovať najfrekventovanejšie výrazy súhlasu, nesúhlasu, istoty, pochybnosti (áno/nie, hádam, asi, možno...),
- používať častice a citoslovčia v ústnej a písomnej komunikácii,
- vysvetliť pojem umelecký a vecný text,
- prakticky rozoznať umelecký a vecný text,
- vysvetliť pojem kľúčové slová,
- identifikovať kľúčové slová v umeleckom a vecnom texte,
- porozprávať prostredníctvom kľúčových slov krátky príbeh,
- napísať osnovu,
- zreprodukovať text podľa napísanej osnovy,
- napísať krátky umelecký text,
- napísať krátky vecný text,
- vysvetliť pojem diskusia,
- diskutovať na určitú tému vybratú učiteľom/žiakom,

- vysloviť a obhájiť si vlastný názor v diskusii,
- dodržiavať pravidlá spoločenského správania počas diskusie,
- primerane riešiť umelo vytvorenú konfliktnú situáciu,
- prejavíť vlastný názor primeraných spôsobom a primeranými jazykovými prostriedkami na konfliktnú situáciu,
- poznať niektoré stratégie riešenia konfliktu,
- opísať podľa predlohy osobu,
- vymenovať charakteristické črty opisovanej osoby: vonkajšie, vnútorné (charakterové),
- opísať osobu podľa živého modelu (spolužiaka, učiteľa),
- v opise použiť jednoduché vety, súvetia a prirovnania,
- vysvetliť interview,
- písomne koncipovať jednoduché otázky a odpovede ako koncept k interview,
- zrealizovať so spolužiakov interview o aktuálnej udalosti,
- zreprodukovať ústne a písomne kratší prečítaný text,
- dodržiavať časovú postupnosť deja,
- napísať dejovú postupnosť rozprávania,
- písomne priradiť správne nadpisy k dejovej osnove,
- vlastnými slovami charakterizovať plagát,
- rozlíšiť, na aké účely sa plagát používa,
- vytvoriť jednoduchý plagát k aktuálnej udalosti.

Čítanie a literárna výchova

- čítať náučný text s porozumením,
- identifikovať informácie uvedené priamo v texte,
- tvoriť otázky k informáciách uvedeným priamo v texte,
- identifikovať informácie uvedené v texte nepriamo,
- tvoriť otázky k informáciách uvedeným v texte nepriamo,
- identifikovať v texte diagramy a grafy,
- prečítať diagramy a grafy v náučnom texte,
- určovať podľa diagramu alebo grafu pomerné zastúpenie jednotlivých položiek,
- v texte navzájom odlíšiť umeleckú a náučnú literatúru,
- čítať umelecký text samostatne, s dôrazom na správnu výslovnosť, dikciu, artikuláciu,
- naspamäť zarecitovať jednu/viac básní,
- predniesť kratšie prozaické dielo,
- charakterizovať divadlo, divadelnú hru,
- účinkovať v divadelnej hre, ktorú nacvičí učiteľ so žiakmi v triede, v škole,
- dbať na výrazný prednes priamej reči v dramatických textoch,
- poznať spoločenské pravidlá správania sa v divadle,
- charakterizovať pojmy rozhlas, televízia, film, kino a vzájomne ich odlíšiť,
- poznať názvy detských literárnych diel (rozprávok), ktoré boli sfilmované,
- rozprávať obsah detského filmu, ktorý žiakov najviac upútal,
- vymenovať hlavné postavy z detského filmu,
- opísať vzťahy medzi filmovými postavami,
- poznať spoločenské pravidlá správania sa v kine,
- vysvetliť pojem dialóg, poznať koľko osôb na ňom participuje,
- identifikovať dialóg v texte a prečítať ho s porozumením,
- zrealizovať dialóg so spolužiakom, použiť primeranú gestikuláciu, mimiku,

- vysvetliť pojem kapitola,
- rozoznať v knihe kapitoly,
- vysvetliť pojem bájka,
- vyhľadať bájky z rôznych zdrojov (kníh, internetu),
- čítať bájku so zameraním na výrazný prednes priamej reči,
- pokúsiť sa o dramatizáciu bájky,
- vlastnými slovami hovoriť ponaučenie vyplývajúce z bájky,
- poznať mená autorov bajok slovenskej a svetovej literatúry,
- vysvetliť pojem komix,
- čítať komix so zameraním na dejovú postupnosť,
- zoradiť obrázky podľa debovej postupnosti,
- nakresliť samostatne alebo za pomoci spolužiakov krátky komix a napísať k nemu výstižný text,
- charakterizovať vlastnými slovami pojmové mapy,
- samostatne porozprávať o danej téme prostredníctvom pojmovej mapy,
- tvoriť v skupine pojmové mapy výberom z ponuky slov, slovných spojení.

6. Pedagogické stratégie

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliadame na obsah vyučovania, na individualitu žiakov a klímu triedy tak, aby boli splnené stanovené ciele a rozvíjali sa kľúčové kompetencie žiakov pre daný predmet. Pri výučbe slovenského jazyka využívame najmä: motivačné rozprávanie a rozhovor, didaktické hry, problémová metóda, rozprávanie, demonštračná metóda, kooperatívne vyučovanie, heuristická metóda, dramatizácia, výklad učiteľa, prezentačná metóda, samostatná práca žiakov, projektové a zážitkové vyučovanie. V rámci vyučovacieho procesu bude uplatňovaný diferencovaný a individuálny prístup k individuálne začleneným žiakom.

7. Učebné zdroje

Mgr. Zuzana Hirschnerová, PhD., Mgr. Rút Adame: Slovenský jazyk pre 4. ročník základných škôl, 2011

Mgr. Zuzana Hirschnerová, PhD., Mgr. Miloš Ondráš, PhD., Mgr. Markéta Filagová, PhD.: Čítanka pre 4. ročník základných škôl, 2011

Mgr. Zuzana Hirschnerová, PhD., Mgr. Rút Adame: Pracovný zošit k učebnici Slovenský jazyk pre 4. ročník ZŠ

Mgr. Zuzana Hirschnerová, PhD., Mgr. Markéta Filagová, PhD.: Pracovný zošit k učebnici Čítanka pre 4. ročník ZŠ

www.zborovna.sk

slovníky

8. Hodnotenie predmetu

Žiaci budú hodnotení podľa metodického pokynu č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy.

Žiaci sa budú hodnotiť aj písomnými previerkami, počas školského roka 10 kontrolnými diktátmi, ústnym priebežným skúšaním. Škála hodnotenia sa uskutoční podľa kritérií, ktoré stanoví MZ. Celkové hodnotenie sa uskutoční klasifikáciou (u individuálne začlenených žiakov podľa pokynov špeciálneho pedagóga), priebežné hodnotenia sa uskutočnia známku.

